

RAAP-NOTITIE 4025

Plangebied Hogeweg te Harderwijk

Een archeologisch proefsleuvenonderzoek

Colofon

Opdrachtgever: gemeente Harderwijk

Titel: Plangebied Hogeweg te Harderwijk; een archeologisch proefsleuvenonderzoek

Status: eindversie

Datum: 8 december 2011

Auteur: *drs. M. Schabbink*

Projectcode: HABH

Bestandsnaam: NO4025_HABH

Projectleider: drs. M. Schabbink

Projectmedewerker: T. Engels

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 49468

Autorisatie: drs. H.F.A. Haarhuis

Bevoegd gezag: gemeente Harderwijk

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwenveldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2011

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

Doel/Vraagstelling

In opdracht van de gemeente Harderwijk heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 23 november 2011 een inventariserend veldonderzoek in de vorm van proefsleuven uitgevoerd in verband met voorgenomen nieuwbouw.

Onderzoeksmethode

Het onderzoeksgebied is onderzocht door middel van één proefsleuf en twee proefputten.

Resultaten

In totaal is 137 m² onderzocht. Het hele plangebied is tot 2,5 m -Mv volledig verstoord. Intacte archeologische resten zijn niet aangetroffen.

Advies

Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek is het advies het plangebied vrij te geven voor ontwikkeling.

1 Inleiding

1.1 Administratieve gegevens

- locatie Hogeweg/Laan 40-45 (figuur 1)
 - *provincie*: Gelderland
 - *gemeente*: Harderwijk
 - *plaats*: Harderwijk
 - *toponiem*: Hogeweg
 - *oppervlakte plangebied*: 0,15 ha
 - *kaartblad topografische kaart Nederland 1:25.000*: 26H
 - *centrumcoördinaten (X/Y)*: 171.195/484.600
- *bevoegde overheid*: gemeente Harderwijk
- *datum veldonderzoek*: 23 november 2011
- *beheer en plaats documentatie*: archief RAAP-oost. De documentatie zal worden overgedragen aan het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten van de provincie Gelderland.
- *ARCHIS-vondstmeldingsnummer*: niet van toepassing
- *ARCHIS-waarnemingsnummer*: niet van toepassing
- *ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer*: 49468

1.2 Aanleiding en doelstelling

In het plangebied is nieuwbouw gepland die mogelijk bedreigend is voor eventuele archeologische resten. In het kader van de Archeologische Monumentenzorg is volgens het door de bevoegde overheid goedgekeurde PvE (Wispelweij, 2011) een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven uitgevoerd.

Het doel van dit onderzoek was het toetsen en aanvullen van de gespecificeerde archeologische verwachting met het betrekking tot het onderzochte plangebied, waarbij de waardering (fysieke en inhoudelijke kwaliteit) van eventuele vindplaatsen voorop stond.

1.3 Randvoorwaarden

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.2), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtsnoer. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Voorafgaand aan de uitvoering van het proefsleuvenonderzoek is, conform de KNA een Programma van Eisen opgesteld (Wispelweij, 2011). Dit PvE diende als leidraad voor het onderzoek.

2 Voorgaand onderzoek

Het plangebied Hogeweg ligt in een dekzandvlakte. De benaming suggereert een verhoogde situatie. Daarom kan het goed zijn dat er plaatselijk een verhoging heeft gelegen. De aanwezigheid van diverse molens in het verleden kan hiervoor een aanwijzing zijn.

Verder is er weinig informatie van het plangebied bekend omdat het op de bodemkaart niet gekarteerd is. Vermoed wordt wel dat er een plaggendeek aanwezig is. Rondom de stad zijn meer plaggendecken aanwezig en die hebben soms een dikte van ruim 0,5 m.

De kaart van Jacob van Deventer (ca. 1545) laat aan de Hogeweg een cluster aan bebouwing zien (figuur 2). Hoewel de bebouwing met rood is weergegeven, is het niet zeker of er dus ook sprake is van steenbouw. Daarom moet men ook rekening houden met het voorkomen van restanten van houtbouw. In de natuurlijke ondergrond zijn mogelijk sporen terug te vinden van de behuizing of daaraan gerelateerde sporen (Wispelweij, 2011).

3 Doel van het onderzoek

Het voornaamste doel van het proefsleuvenonderzoek was het toetsen en aanvullen van de gespecificeerde archeologische verwachting met betrekking tot het onderzochte gebied, waarbij het in eerste instantie ging om het (al dan niet) vaststellen van de aanwezigheid van archeologische grondsporen. Teneinde een goed afgewogen beslissing (selectiebesluit) door het bevoegd gezag mogelijk te maken, diende het onderzoek zicht tevens te richten op aanvullende aspecten ten aanzien van de archeologische grondsporen/resten. In het Programma van Eisen (Wispelweij, 2011) zijn hiervoor specifieke onderzoeksvragen geformuleerd die door middel van het proefsleuvenonderzoek beantwoord dienen te worden:

1. Zijn in het plangebied archeologische grondsporen aanwezig die (mogelijk) bedreigd worden door de geplande inrichting? Zo ja:
 - 1a. Wat is de aard en datering (periodisering) daarvan?
 - 1b. Wat is de verspreiding daarvan?
 - 1c. Wat is de diepteligging daarvan?
 - 1d. Wat is de gaafheid en conservering daarvan?
2. Welke materiaalcategorieën zijn aanwezig, wat is de vondstdichtheid en hoe is de conserveringstoestand.
3. Wat is de natuurlijke bodemgesteldheid en in welke mate is het onderzoeksgebied verstoord?
4. Is in het plangebied vervolgonderzoek noodzakelijk en welke methoden zouden hierbij kunnen worden ingezet? Anders gesteld; op welke manier dient bij eventuele graafwerkzaamheden met archeologische waarden te worden omgegaan?

4 Methodes

Plaatsing, aantal en afmetingen

De eerste proefsleuf is evenwijdig aan de Hogeweg aangelegd. Deze had een lengte van 35 m en een variabele breedte van 2 tot 4 m (figuur 3). Bij de aanleg van de tweede proefsleuf, evenwijdig en ten noorden van de eerste, bleek ook deze tot op grote diepte verstoord. Deze proefput was 2,5 bij 2 m. In het noordwestelijk deel van het plangebied is een tweede proefput aangelegd. Ook in deze put van 10 bij 2 m bleek het bodemarchief tot op grote diepte verstoord. In totaal is 137 m² sleufoppervlakte aangelegd.

Opgravingsvlakken en profielen

In alle proefsleuven is met een graafmachine op banden en met een gladde bak getracht een opgravingsvlak in de top van de ongestoorde ondergrond aan te leggen. Het bleek echter dat de grond in het gehele plangebied tot ca. 2,5 m -Mv bleek omgezet. Archeologische resten zijn niet aangetroffen. De proefsleuven zijn ingemeten met een GPS (grondslagpunten met Z-waarden, ingemeten in het Rijksdriehoeksnet). De hoogte van de aangelegde vlakken is ingemeten ten opzichte van NAP.

Afwerking en behandeling van sporen en vondsten

Er zijn geen sporen aangetroffen; er is derhalve geen database aangemaakt en vondsten zijn niet verzameld.

5 Resultaten

5.1 Fysisch geografisch onderzoek

De oorspronkelijke bodemsituatie kon niet worden vastgesteld.

5.2 Archeologie

In alle putten bleek de bodem verstoord. Binnen de contouren van het gesloopte schoolgebouw was grondverbetering (opvulling met bouwzand) toegepast. Op verschillende locaties was veel en grof bouwpuin aanwezig (figuur 4). Vondstmateriaal is niet verzameld maar in het veld gede-termineerd. Baksteenformaten en aardewerk maken duidelijk dat er historische bewoning aanwezig is geweest.

Rode baksteen kwam voor in de volgende maten: 21,5 x 10,5 x 5; 22 x 11 x 5; 23 x 11 x 5

Gele baksteen: 22 x 11 x 4.

De baksteenformaten komen overeen met bekende formaten uit de stad in de 16e en/of 17e eeuw (Schabbink, 2010). Naast veel modern afval zijn drie oudere vondsten gesignaleerd:

- een randfragment van een grape: roodbakkend, geglazuurd aardewerk, datering 17e eeuw;
- een fragment van een wijnfles uit de 17e en/of 18e eeuw;
- het oudst is een wandscherf van een steengoed kan uit Siegburg, datering 15e/16e eeuw. Deze datering komt overeen met de opgetekende bebouwing op de kaart van Jacob van Deventer van rond 1550.

Op grond van de waarnemingen kan vastgesteld worden dat bewoning aanwezig is geweest. Door latere bodemingrepen zijn deze resten geheel verdwenen. De bodem is volledig omgezet tot ca. 2,5 m -Mv. Op de locatie van de voormalige school is grondverbetering toegepast door opvulling met geel/wit zand. In het overige deel is de grond geroerd met daarin veel puin.

6 Conclusies en aanbevelingen

6.1 Conclusies

1. *Zijn in het plangebied archeologische grondsporen aanwezig die (mogelijk) bedreigd worden door de geplande inrichting? Zo ja:*

1a. *Wat is de aard en datering (periodisering) daarvan?*

1b. *Wat is de verspreiding daarvan?*

1c. *Wat is de diepteligging daarvan?*

1d. *Wat is de gaafheid en conservering daarvan?*

Niet van toepassing, de grond in het hele plangebied is omgezet tot ca. 2,5 m -Mv.

2. *Welke materiaalcategorieën zijn aanwezig, wat is de vondstdichtheid en hoe is de conserveringstoestand?*

In het veld zijn baksteenformaten genoteerd en zijn enkele stuks aardewerk gedetermineerd. Er zijn geen vondsten verzameld.

3. *Wat is de natuurlijke bodemgesteldheid en in welke mate is het onderzoeksgebied verstoord?*
De natuurlijke bodemgesteldheid kon niet worden vastgesteld vanwege de verstoringen.

4. *Is in het plangebied vervolgonderzoek noodzakelijk en welke methoden zouden hierbij kunnen worden ingezet? Anders gesteld; op welke manier dient bij eventuele graafwerkzaamheden met archeologische waarden te worden omgegaan?*

Er is geen vervolgonderzoek noodzakelijk.

6.2 Aanbevelingen

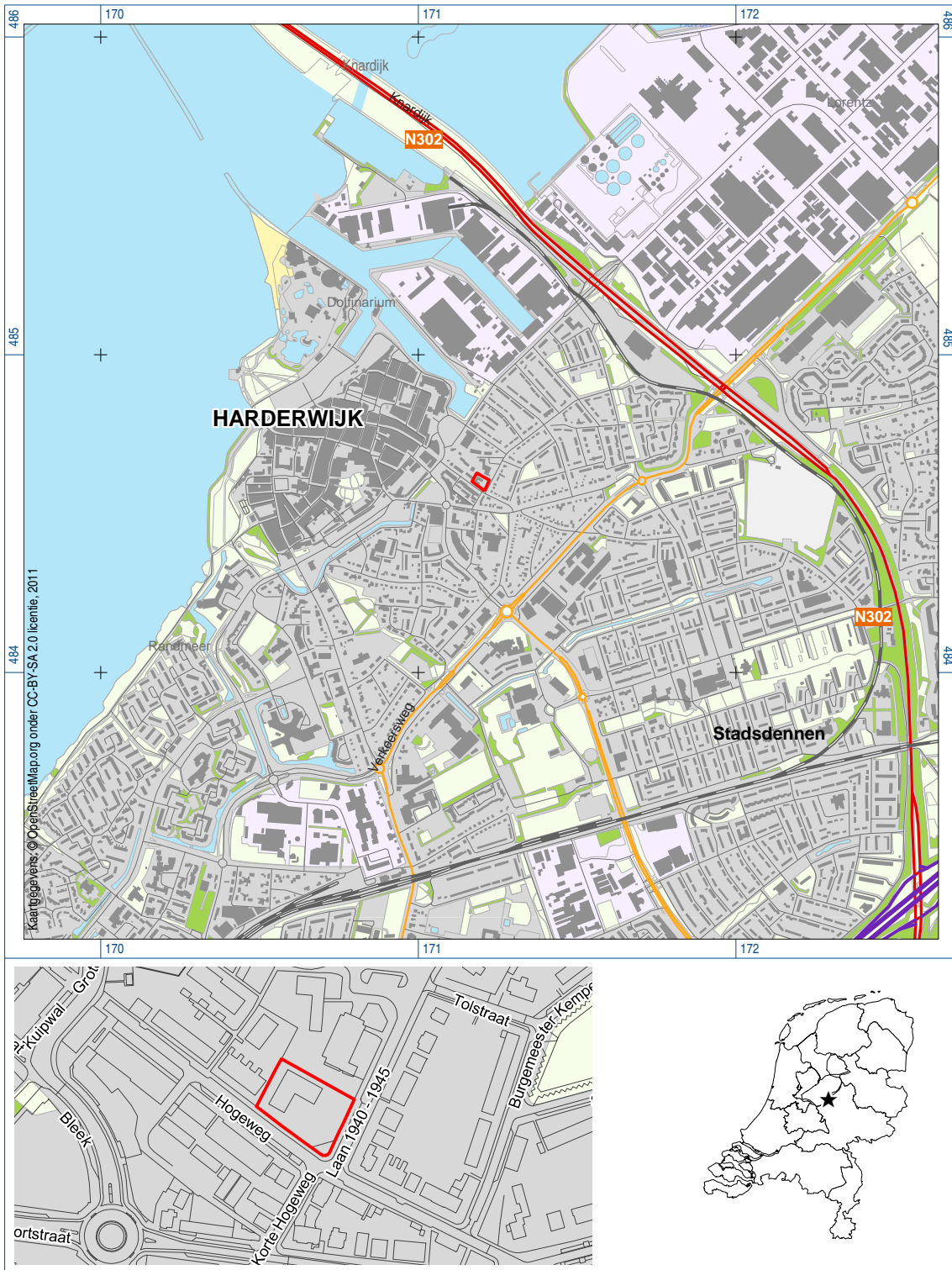
De resultaten van het onderzoek tonen aan dat bij de bestaande planvorming geen waardevolle archeologische resten verstoord zullen worden. Er gelden zodoende geen restricties ten aanzien van de verdere planvorming. Wel is het gezien de aanwezigheid van baksteen uit de 16e/17e eeuw, raadzaam de percelen in de directe omgeving in geval van ontwikkelingen met bodemverstoringen te laten onderzoeken op mogelijke resten uit die periode.

Literatuur

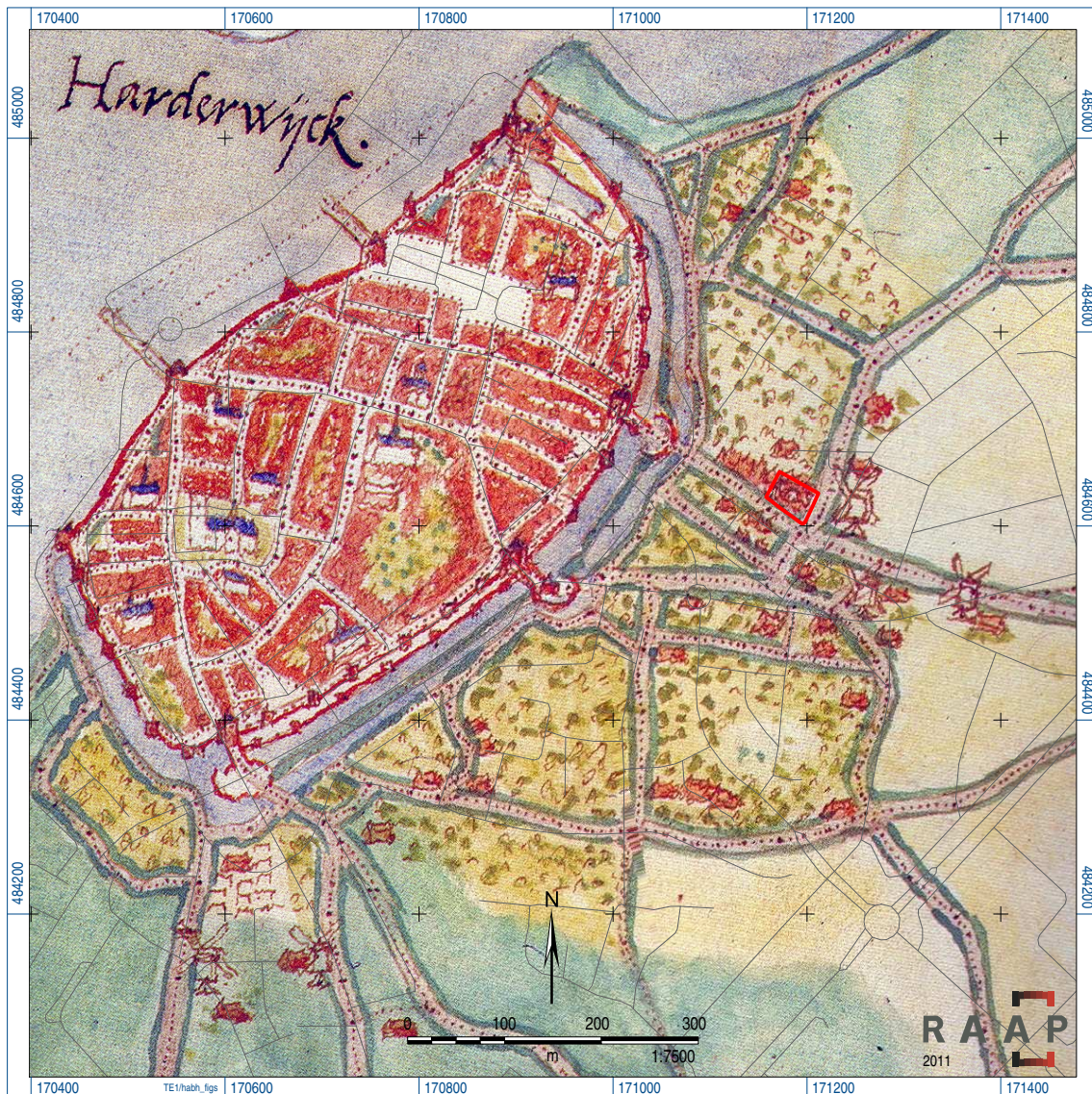
- Schabbink, M.**, 2010. Stadskernelonderzoek in Harderwijk: Bruggestraat 8-10 en Vijhestraat 30-32. *RAAP-rapport 2080*. RAAP Archeologisch Adviesbureau. Weesp.
- Wispelweij, M.H.** 2011. *Programma van Eisen Archeologisch onderzoek Laan 40-45 Harderwijk. 15-11-2011. Regio Noord Veluwe.*

Overzicht van figuren

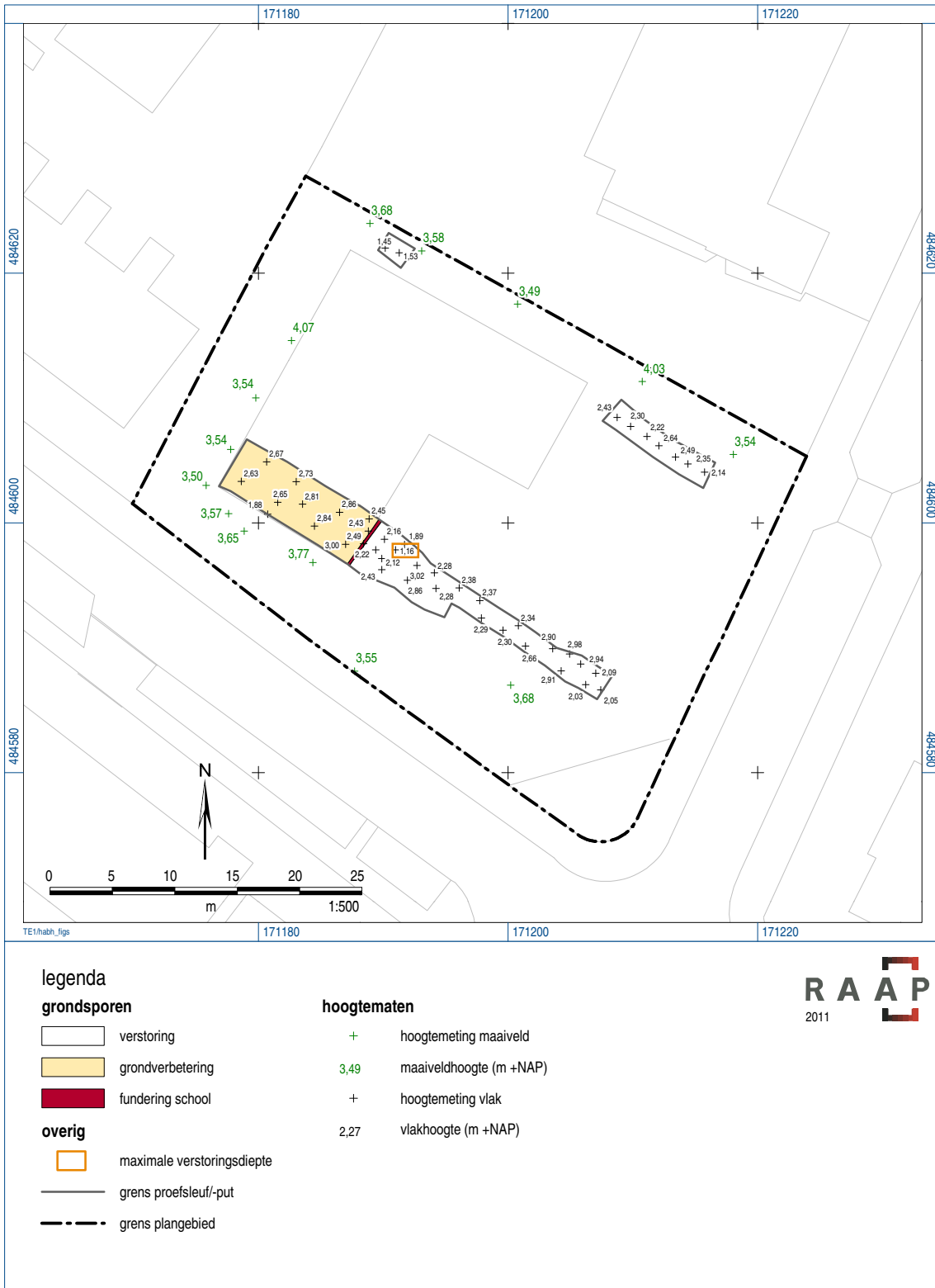
- Figuur 1.** Ligging plangebied (rood omlijnd); onder: detail en ligging in Nederland (ster).
- Figuur 2.** Ligging plangebied (rood omlijnd) op de kaart van Jacob van Deventer (ca. 1545).
- Figuur 3.** Overzicht proefsleuf en -putten en hoogtematen.
- Figuur 4.** Locatie Hogeweg/Laan 40-45: tot op grote diepte verstoord met veel puin in de grond. De maximale verstoringsdiepte is hier op 1,7 m -Mv nog niet bereikt.



Figuur 1. Ligging van het plangebied (rood omlijnd); onder: detail en ligging in Nederland (ster).



Figuur 2. Ligging plangebied (rood omlijnd) op de kaart van Jacob van Deventer (ca. 1545).



Figuur 3. Overzicht proefsleuf en -putten en hoogtematen.



Figuur 4. Locatie Hogeweg/Laan 40-45: tot op grote diepte verstoord met veel puin in de grond. De maximale verstoringsdiepte is hier op 1,7 m –Mv nog niet bereikt.